

The Geopolitical Perspective of West Asia Post-October 7: The Horn and Northeast African Coasts as Israel's Strategic Leverage for Regional Security Architecture

۹۷

Najmīyeh Pour Esmaeili^۱

Extended Abstract

۱. Introduction

The West Asia and North Africa region has experienced highly significant developments following October ۷, particularly the ۱۲-day and 40-day wars. It appears that the trajectory of developments after these events will continue, and further developments, such as the expansion of the Abraham Accords, should also be expected. The fundamental question that this article seeks to answer is: What impact have the aggregate of developments that have occurred, and those currently unfolding in the post-October 7 period, had on geopolitics, power equations, and order in the West Asia region?

۲. Theoretical Framework

This study employs the Regional Security Complex Theory as its main explanatory paradigm for examining the structural transformations in the West Asian regional system. According to Barry Buzan's approach, regional systems are defined not as static subsystems, but as dynamic complexes of amity and enmity relationships, whose boundaries are drawn on the basis of the intensity of security interactions.

Alongside the aforementioned systemic approach, this article utilizes the "conceptual innovation" of the blocking actor to explain Israel's asymmetric agency. This concept, formulated in conjunction with the propositions of "offensive realism" and the strategy of "denial" (preventing an enemy's access or agency within a specific geographical space), emphasizes the transition from agency based on traditional balancing toward a radical monopoly in defining the rules of the regional order. Accordingly, Israel's military movements in the peripheral maritime expanses (the Red Sea and the Horn of Africa) and its efforts to deprive rivals of their capacity for agency are interpreted not as tactical reactions, but rather as a form of "structural deterrence." The ultimate goal of this deterrence is to block the field of independent action for other regional actors and to redefine the hierarchy of power within the new security architecture of West Asia.

۳. Methodology

This study is a strategic analysis employing a descriptive-analytical approach and utilizing a process-tracing model to examine the structural transformations in the West Asian regional system and its linkage with the security subsystems of the Red Sea, the Horn of Africa, and East Africa following October 7.

۴. Results & Discussion

In response to the research question, the hypothesis examined is, first, that recent developments—by undermining the West Asia and North Africa regional system as an independent regional system—have turned it into a regional system dependent on the United States as an extra-regional power, which in itself entails serious consequences for the member states of the West Asia and North Africa regional system. Second, Israel's maritime-strategic expansion into the Red Sea and Horn of Africa subsystems has taken place in order to control the security of the West Asia and North Africa region from Israel's side, and this expansion will intensify further in the future. Third, the consequence of this expansion is the transformation of the Horn of Africa and the Red Sea periphery into a contested region among regional powers (regional actors), namely Turkey, Israel, the United Arab Emirates, Saudi Arabia, and the Islamic Republic of Iran.

This article demonstrated that the developments following October 7—and especially Israel's 12-day war against Iran—have led to a significant reconfiguration of security dynamics in West Asia and North Africa. The research findings indicate that these developments have, first, diminished the level of autonomy of the West Asia and North Africa regional security complex, and, by increasing direct U.S. intervention and support for Israel, have intensified the penetration of extra-regional power into this security complex. From this perspective, the regional security order has become, more than ever, exposed to the outward projection of Washington's and

^۱ Assistant Professor, African Studies Center, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran. (Corresponding Author)

Email: n.pouresmaili@modares.ac.ir

its allies' security preferences and considerations, and a part of its indigenous self-regulatory capacity has been weakened.

Second, the article demonstrated that, following these developments, the pattern of Israel's presence in the peripheral environment of the Red Sea and the Horn of Africa has been redefined. Although Israel had previously maintained a security and intelligence presence on some coasts, ports, and islands of this area, this presence has acquired a different function after the 12-day war—evolving from a complementary presence into a more significant component of its compensatory strategy for creating maritime strategic depth, enhancing situational awareness, and reducing vulnerability to pressure from Iran and actors aligned with it. In this sense, for Israel the Red Sea and the Horn of Africa are not merely a geographical periphery, but are gradually becoming one of the arenas intertwined with threat management within the West Asia and North Africa security complex.

Third, the findings corroborate that the intensification of this trend turns the Horn of Africa and the Red Sea littoral, more than ever, into an arena of competition among regional and extra-regional actors. The expansion of Israel's presence in this expanse, alongside the presence and interests of other actors such as Iran, Turkey, the UAE, and Saudi Arabia, as well as the interventions of great powers, can lead to the intensification of geopolitical competition, an increased risk of conflict spillover, and a strengthening of the security interconnectedness among West Asia, the Red Sea, and the Horn of Africa. Accordingly, this area is no longer merely a peripheral appendage, but is becoming one of the focal points influencing the region's broader security equations.

Based on these findings, the article's initial hypotheses are also confirmed: first, the diminished autonomy of the regional security complex and its increased dependence on U.S. intervention; second, Israel's maritime-strategic expansion into the sub-complexes of the Red Sea and the Horn of Africa; and third, the transformation of this area into an arena of competition and contestation among multiple actors. In this way, the article argues that the developments following October 7 and the 12-day war have led not only to a change in the balance of power, but also to a redefinition of the security interlinkages between the peripheral sub-complexes and the core of West Asia and North Africa

۵. Conclusions & Suggestions

The article shows that, under conditions of intensified extra-regional intervention and the heightened salience of threats emanating from peripheral sub-regions, an expanded reading of Regional Security Complex Theory can better explain the process of declining regional autonomy, the reconfiguration of peripheral security linkages, and the increasing prominence of actors with structural blocking capacity. From this perspective, the present study argues that recent developments do not merely represent a shift in the intensity of competition, but rather indicate a form of spatial-strategic recomposition in regional security, through which the Red Sea and the Horn of Africa are becoming more deeply embedded in the security calculations of West Asia and North Africa. At the research level, this finding also opens the way for future studies on the mechanisms of extra-regional influence, the function of blocking actors, and the security linkages among West Asia, the Red Sea, and the Horn of Africa.

Keywords: Post-October 7, West Asian Security Architecture, The Horn and East Africa, Israel, United States.

چشم‌انداز ژئوپلیتیک غرب آسیا پس از جنگ ۱۲ روزه؛ سواحل شرقی آفریقا ابزار استراتژیک اسرائیل

برای معماری امنیتی منطقه

۹۹

نجمیه پوراسمعیلی^{۱*}

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۳/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۵/۲۳

چکیده

منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا پس از ۷ اکتبر و به‌ویژه جنگ ۱۲ و ۴۰ روزه تحولات بسیار مهمی را تجربه کرده است. به نظر می‌رسد روند تحولات پس از این وقایع همچنان ادامه داشته باشد و باید منتظر تحولاتی مانند گسترش پیمان‌های ابراهیم نیز بود. سؤال اساسی که این مقاله در پی پاسخ به آن است، این است که مجموع تحولات رخ داده و تحولات در حال وقوع پس از ۷ اکتبر، چه تأثیری بر ژئوپلیتیک، معادلات قدرت و نظم در منطقه غرب آسیا داشته است؟ در پاسخ به این سؤال فرضیه‌ای که مورد بررسی قرار می‌گیرد این است که اولاً تحولات اخیر با مخدوش کردن نظام منطقه‌ای غرب آسیا و شمال آفریقا به‌عنوان یک نظام منطقه‌ای مستقل، آن را به یک نظام منطقه‌ای وابسته به ایالات متحده به‌عنوان یک قدرت فرامنطقه‌ای کرده که خود پیامدهای جدی برای دولت‌های عضو نظام منطقه‌ای غرب آسیا و شمال آفریقا در پی دارد. ثانیاً گسترش دریایی- استراتژیک اسرائیل به زیرمجموعه‌های دریای سرخ و شاخ آفریقا جهت کنترل امنیت منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا از سوی اسرائیل اتفاق افتاده است که در آینده بیشتر نیز خواهد شد. ثالثاً پیامد این گسترش تبدیل شاخ آفریقا و حاشیه دریای سرخ به یک منطقه مورد مناقشه میان قدرت‌های منطقه‌ای (بازیگران منطقه‌ای) یعنی ترکیه، اسرائیل، امارات متحده عربی، عربستان سعودی و جمهوری اسلامی ایران است.

واژگان کلیدی: پس از ۷ اکتبر، معماری امنیتی غرب آسیا، شاخ و شرق آفریقا، اسرائیل، آمریکا.

۱. استادیار، گروه مطالعات سیاسی، مرکز مطالعات آفریقا، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

مقدمه

تحول در الگوی پویایی‌های امنیتی غرب آسیا پس از واقعه ۷ اکتبر ۲۰۲۳، محصول یک زنجیره علی پیوسته و پرشتاب از درگیری‌های نظامی است که به سرعت از سطح محلی به سطح سیستمی سرریز کرد. این فرایند با حمله حماس به اسرائیل و به دنبال آن عملیات نظامی گسترده در غزه آغاز شد و در طول سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ با فعال شدن جبهه‌های پیرامونی از جمله تبادل آتش میان اسرائیل و حوثی‌ها در دریای سرخ و تشدید تنش در مرزهای شمالی با حزب‌الله تداوم یافت. توافق آتش‌بس نوامبر ۲۰۲۴ میان اسرائیل و لبنان، مقدمه‌ای بر تغییرات ژئوپلیتیک شگرف در شامات شد؛ به طوری که در دسامبر همان سال، سقوط دولت دمشق و خروج بشار اسد از قدرت، پیامدهای ژئوپلیتیکی عمیقی برای شامات بر جای گذاشت و به تضعیف پیوستگی فضایی محور مقاومت انجامید (Armed Conflict Survey, 2024; ACLED, 2025). این تغییر موازنه، به حملات مستمر اسرائیل در خاک سوریه در طول سال ۲۰۲۵ و در نهایت به رویارویی مستقیم نظامی در قالب جنگ ۱۲ روزه میان اسرائیل و ایران در ژوئن ۲۰۲۵ و متعاقباً حمله به رهبران حماس در قطر (سپتامبر ۲۰۲۵) منجر شد که شانه‌ای از انتقال منازعه از سطح نیابتی به سطح رویارویی مستقیم‌تر بود (Cornwell, Hafezi, & Holland, 2025; Mills, Choukeir, & Elimam, 2025).

با ورود به سال ۲۰۲۶، تشدید کمپین نظامی ایالات متحده و اسرائیل علیه ایران از اواخر فوریه (جنگ ۴۰ روزه)، پویایی‌های امنیتی منطقه را وارد مرحله‌ای کرد که در آن برخورد مستقیم با هسته مرکزی موازنه قدرت منطقه‌ای آشکارتر شد. این روند، حتی با وجود آتش‌بس‌های مقطعی، با حملات تلافی‌جویانه و ناامنی مستمر در خلیج فارس ادامه یافت و نشان داد که سازوکارهای مهار بحران در سطح منطقه‌ای به شدت فرسوده شده‌اند (Elimam, & Alaaeldin, 2026). در همین بستر، حماس در ژوئیه ۲۰۲۶ نهاد حکومتی خود در غزه را منحل کرد؛ اقدامی که باید آن را نه به مثابه انحلال کامل سیاسی این جنبش، بلکه به عنوان عقب‌نشینی نهادی در شرایط فشار حداکثری تفسیر کرد (France 24, 2026). از منظر نظریه مجموعه امنیتی منطقه‌ای، این سیر تحولات حاکی از کاهش ظرفیت خودتنظیم‌گری منطقه و افزایش وابستگی آن به مداخله و ترتیبات بیرونی است؛ وضعیتی که در آن پیوند امنیتی جبهه‌های غزه، لبنان، سوریه، دریای سرخ و خلیج فارس به صورت فزاینده‌ای در هم تنیده شده است (Buzan & Wæver, 2003; Lynch, 2024; Nourmohammadi & Afrasiaban, 2025).

سؤال اساسی که این مقاله در پی پاسخ به آن است این است که مجموع تحولات رخ داده و تحولات در حال وقوع، چه تأثیری بر معماری امنیتی و نظم در منطقه غرب آسیا داشته است؟ در پاسخ به این سؤال فرضیه‌ای که مورد بررسی قرار می‌گیرد این است که اولاً تحولات اخیر با مخدوش کردن نظام منطقه‌ای غرب آسیا و شمال آفریقا به عنوان یک نظام منطقه‌ای مستقل، آن را به یک نظام منطقه‌ای وابسته به ایالات متحده به عنوان یک قدرت فرامنطقه‌ای کرده که خود پیامدهای جدی برای دولت‌های عضو نظام منطقه‌ای غرب آسیا و شمال آفریقا در پی دارد. ثانیاً گسترش دریایی- استراتژیک اسرائیل به زیرمجموعه‌های دریای سرخ و شاخ آفریقا جهت کنترل امنیت منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا از سوی اسرائیل اتفاق افتاده است که در آینده بیشتر نیز خواهد شد. ثالثاً پیامد این گسترش تبدیل شاخ آفریقا و حاشیه دریای سرخ به یک منطقه مورد مناقشه میان قدرت‌های منطقه‌ای (بازیگران منطقه‌ای) یعنی ترکیه، اسرائیل، امارات متحده عربی، عربستان سعودی و جمهوری اسلامی ایران است.

پیش از ورود به بحث لازم است که تعریف از بازیگر منطقه‌ای اصلاح و تکمیل شود؛ بازیگر منطقه‌ای در ادبیات روابط بین‌الملل به کشوری اطلاق می‌شود که در یک یا چند مؤلفه اصلی قدرت، از جمله مؤلفه‌های نظامی- امنیتی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی- اجتماعی، نسبت به سایر واحدهای سیاسی هم‌جوار از برتری معنادار برخوردار باشد و بتواند این مزیت‌های مادی و نمادین را به ظرفیت کنشگری مؤثر در سطح منطقه‌ای تبدیل کند. چنین بازیگری نه تنها از توانمندی برجسته در تولید و تجمیع منابع قدرت برخوردار است، بلکه از طریق طراحی و پیگیری فعال سیاست خارجی، قادر است دستورکارها،

قواعد بازی و الگوهای تعامل در زیرسیستم منطقه‌ای را شکل دهد و سایر دولت‌ها و بازیگران را در قالب ائتلاف‌سازی، هم‌راستاسازی منافع و تنظیم ترتیبات امنیتی با خود همراه سازد. با این حال، در سطحی متمایز و رادیکال‌تر، برخی بازیگران منطقه‌ای به‌گونه‌ای نقش‌آفرینی می‌کنند که نه صرفاً به جذب و همراه‌سازی دیگران، بلکه به «مسدودسازی عرصه کنش» برای رقبای منطقه‌ای می‌انجامد؛ به عبارت دیگر، از طریق ترکیبی از ابزارهای سخت و نرم، موازنه‌سازی و بازدارندگی ساختاری، چنان بر محیط امنیتی و سیاسی منطقه سیطره می‌یابند که امکان اعمال بازیگری مستقل را برای سایر کنشگران به‌طور جدی محدود یا عملاً سلب می‌کنند و بدین‌سان، نوعی انحصار نسبی در تعریف و بازتولید نظم منطقه‌ای به‌دست می‌آورند.

با اتکا به تعریفی که صورت‌بندی شد، می‌توان گفت اسرائیل پس از ۷ اکتبر کوشیده است از سطح یک «بازیگر قدرتمند منطقه‌ای» که صرفاً با اتکا به برتری نظامی-امنیتی دستور کار امنیتی را تعریف می‌کند، به سمت نوعی «بازیگر مسدودکننده» حرکت کند که هدف آن، نه فقط تضعیف رقبای مشخص، بلکه محدود کردن خود امکان بازیگری مستقل برای آنان در مقیاس منطقه‌ای است. در این چارچوب، جنگ ویرانگر علیه غزه، فشار نظامی و بازدارنده بر لبنان، سوریه و سایر حلقه‌های محور مقاومت، و تلاش برای درگیر کردن بیشتر آمریکا و برخی دولت‌های عربی، بیش از آن‌که صرفاً واکنش‌های موردی باشد، قابل تفسیر است، به‌عنوان تلاشی برای بازطراحی محیط امنیتی به‌گونه‌ای که هر نوع کنش ضداسرائیلی، چه از سوی بازیگران غیردولتی و چه دولت‌های همسو با محور مقاومت و یا مخالف با این محور، یا عملاً ناممکن شود یا هزینه‌ای چنان سنگین پیدا کند که از آستانه تحمل آن‌ها فراتر رود؛ بدین ترتیب، اسرائیل می‌کوشد با ترکیبی از قدرت سخت و ترتیبات سیاسی-امنیتی، نوعی انحصار نسبی در تعریف قواعد و مرزهای نظم منطقه‌ای به‌وجود آورد و عرصه کنش رقبای منطقه‌ای خود را تا حد امکان مسدود سازد. در ادامه گام‌به‌گام، پس از ارائه روش پژوهش و چارچوب نظری، سه بخش مجزای فرضیه این مقاله تبیین می‌شود.

۱- روش پژوهش

این پژوهش یک تحلیل استراتژیک با رویکرد توصیفی-تحلیلی است که با بهره‌گیری از مدل تبیین فرآیندی^۱ به بررسی دگرگونی‌های ساختاری در نظام منطقه‌ای غرب آسیا و پیوند آن با زیرسامانه‌های امنیتی دریای سرخ، شاخ آفریقا و شرق آفریقا پس از ۷ اکتبر می‌پردازد. هدف اصلی پژوهش، تبیین این مسئله است که چگونه شوک ناشی از تحولات پس از ۷ اکتبر به بازآرایی ژئوپلیتیکی و امنیتی منطقه انجامیده و در این فرآیند، فرضیه گذار از یک نظم نسبتاً مستقل منطقه‌ای به نظامی وابسته‌تر، همراه با ظهور یک بازیگر مسدودکننده، تا چه اندازه قابل پشتیبانی است.

واحد تحلیل در این پژوهش، نه یک دولت منفرد، بلکه فرآیند تحول نظم منطقه‌ای در غرب آسیا و امتداد آن به دریای سرخ و شاخ آفریقا است. در درون این واحد، کنش‌ها، واکنش‌ها و جابه‌جایی‌های راهبردی بازیگران اصلی، از جمله اسرائیل، ایالات متحده و برخی دولت‌های منطقه‌ای، به‌مثابه شواهد درون‌موردی برای بازسازی سازوکارهای تغییر بررسی می‌شوند.

داده‌های مورد استفاده در این مطالعه ماهیت کیفی و اسنادی دارند و شامل مجموعه‌ای از منابع کتابخانه‌ای، مقالات علمی، گزارش‌های تحلیلی و اندیشکده‌ای، اسناد و مواضع رسمی، و نیز شواهد مربوط به تحولات میدانی، نظامی، دیپلماتیک و ژئواستراتژیک پس از ۷ اکتبر هستند. این داده‌ها نه برای اندازه‌گیری کمی متغیرها، بلکه برای بازسازی توالی رخدادها، شناسایی پیوندهای علی، و ارزیابی سازگاری شواهد با فرضیه‌های پژوهش به‌کار گرفته شده‌اند.

منطق توضیحی اصلی مقاله مبتنی بر ردیابی فرایند است؛ روشی که در علوم سیاسی برای شناسایی مکانیسم‌های علی در یک مورد مشخص و ارزیابی این مسئله به کار می‌رود که آیا یک توالی معین از رویدادها می‌تواند به نحو معقول پیامد مورد نظر را توضیح دهد یا خیر (Mahoney, 2012, INTRAC, Simister, & Scholz, 2017 & Ricks & Liu, 2018). در این پژوهش، از ردیابی فرآیند برای بازسازی زنجیره‌ای استفاده می‌شود که از شوک ۷ اکتبر آغاز شده و از طریق حلقه‌های

۱ Process Tracing

واسطه‌ای همچون جنگ غزه، مداخله و پشتیبانی ایالات متحده، بازآرایی الگوهای امنیتی منطقه، و گسترش دامنه کنش دریایی - راهبردی اسرائیل، به پیامدهایی چون افزایش وابستگی نظم منطقه‌ای و تشدید رقابت در شاخ آفریقا و دریای سرخ منتهی شده است.

آزمون فرضیه‌ها در این پژوهش از طریق سنجش میزان انطباق شواهد درون موردی با این زنجیره‌های علی صورت می‌گیرد. به بیان دیگر، مقاله بررسی می‌کند که آیا:

۱- تحولات پس از ۷ اکتبر واقعاً به تضعیف استقلال نسبی نظم منطقه‌ای و افزایش وابستگی آن به مداخله و تنظیم‌گری ایالات متحده انجامیده است؛

۲- گسترش کنش راهبردی اسرائیل به حوزه دریای سرخ و شاخ آفریقا با شواهد قابل مشاهده پشتیبانی می‌شود؛

۳- و آیا این فرآیند در عمل به شکل‌گیری موقعیتی انجامیده است که در آن اسرائیل، با پشتوانه آمریکا، از ظرفیت مسدودکنندگی ساختاری در برابر برخی ترجیحات و کنش‌های رقیب برخوردار شده باشد.

از منظر روش‌شناختی، ارزش ردیابی فرآیند در این است که امکان ارزیابی تبیین‌های رقیب را نیز فراهم می‌کند (Bennett, ۲۰۱۸-۲۰۷: ۲۰۱۰). بر این اساس، مقاله صرفاً به توصیف رویدادها اکتفا نمی‌کند؛ بلکه می‌کوشد، نشان دهد آیا تغییرات مشاهده شده را باید حاصل یک بازآرایی ساختاری شتاب گرفته پس از ۷ اکتبر دانست، یا آن‌که می‌توان آن‌ها را به‌طور کامل با روندهای پیشین و مستقل از این شوک توضیح داد. بدین ترتیب، ردیابی فرآیند در این پژوهش نه فقط ابزاری برای توصیف توالی رخدادها، بلکه روشی برای ارزیابی اعتبار مکانیسم علی پیشنهادی مقاله است.

۱- چارچوب نظری

این پژوهش برای واکاوی دگرگونی‌های ساختاری در نظام منطقه‌ای غرب آسیا، از «نظریه مجموعه امنیتی منطقه‌ای» (Buzan & Waever, 2003) به‌عنوان پارادایم تبیینی مادر بهره می‌برد. مطابق با رویکرد باری بوزان، نظام‌های منطقه‌ای نه به‌مثابه خرده‌سیستم‌های ایستا، بلکه به‌مثابه مجموعه‌هایی پویا از روابط دوستی و دشمنی تعریف می‌شوند که مرزهای آن بر پایه شدت تعاملات امنیتی ترسیم می‌گردد. در این چارچوب، گذار از یک نظم خودسامان^۱ به یک نظم وابسته^۲ که در فرضیه پژوهش مطرح شده، از طریق مفهوم «نفوذ قدرت‌های فرامنطقه‌ای» قابل تحلیل است؛ جایی که کنشگری متمرکز ایالات متحده، پویایی‌های داخلی منطقه را تحت‌الشعاع قرار داده و الگوهای تعاملات امنیتی را به سمت هم‌راستایی با ترتیبات ژئوپلیتیک فرامنطقه‌ای سوق می‌دهد.

در کنار رویکرد سیستمی فوق، این مقاله با هدف تبیین کنشگری نامتقارن اسرائیل، از «نوآوری مفهومی» بازیگر مسدودکننده^۳ بهره می‌گیرد. این مفهوم که در پیوند با گزاره‌های «واقع‌گرایی تهاجمی» (Mearsheimer, 2001) و استراتژی «ممانعت»^۴ (جلوگیری از دسترسی یا کنشگری دشمن در یک فضای جغرافیایی خاص) صورت‌بندی شده است، بر گذار از بازیگری مبتنی بر موازنه‌سازی سنتی به سمت انحصار رادیکال در تعریف قواعد نظم منطقه‌ای تأکید دارد. بدین‌سان، تحرکات نظامی اسرائیل در پهنه‌های دریایی پیرامونی (دریای سرخ و شاخ آفریقا) و تلاش برای سلب امکان کنشگری از رقبای، نه به‌عنوان واکنش‌هایی تاکتیکی، بلکه در قالب «بازدارندگی ساختاری» تفسیر می‌شود که هدف نهایی آن، مسدودسازی عرصه بازیگری مستقل برای سایر بازیگران منطقه‌ای و بازتعریف سلسله‌مراتب قدرت در معماری امنیتی جدید غرب آسیا است.

۱ Autonomous

۲ Heteronomous

۳ Blocking Actor

۴ Strategy of Denial

در تفصیل بیشتر بازیگر مسدودکننده به بازیگری اطلاق می‌شود که، بدون آن‌که لزوماً هژمون کامل منطقه‌ای باشد یا توان سامان‌دهی مثبت به کل نظم منطقه‌ای را در اختیار داشته باشد، از ظرفیتی ساختاری، مادی و سیاسی برای ممانعت از تحقق ترتیبات، ائتلاف‌ها، ترجیحات یا الگوهای کنش ناسازگار با منافع امنیتی خود برخوردار است. چنین بازیگری بیش از آن‌که از توان «ایجاد نظم» برخوردار باشد، دارای توان محدودسازی، اختلال، بی‌اثرسازی یا پرهزینه کردن گزینه‌های راهبردی دیگر بازیگران است.

«بازیگر مسدودکننده» واجد سه بُعد قدرت است: ۱) قدرت سلبی: یعنی توانایی جلوگیری از تحقق ترجیحات دیگران، بدون آن‌که لزوماً جایگزین مثبت و جامع ارائه کند. ۲) قدرت نامتقارن ساختاری: یعنی قرار گرفتن در موقعیتی که برخی بازیگران منطقه‌ای برای پیشبرد اهداف خود ناگزیر از در نظر گرفتن خطوط قرمز آن باشند. ۳) قدرت برون‌زاد پشتیبان: اتکاء به حمایت یک بازیگر فرامنطقه‌ای، که ظرفیت مسدودکنندگی آن را تثبیت و تقویت می‌کند. به عبارت دیگر «بازیگر مسدودکننده» در خلاء عمل نمی‌کند، بلکه درون یک آرایش اسرائیلی-آمریکایی معنادار می‌شود.

در تبیین شاخص‌ها یا ویژگی‌های «بازیگر مسدودکننده» به عنوان این‌که این مفهوم با چه علائم و ویژگی‌های تحلیلی شناسایی می‌شوند می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱- توان جلوگیری از شکل‌گیری ترتیبات ناسازگار: یعنی بازیگر بتواند مانع تحقق ائتلاف‌ها، توافق‌ها، مسیرهای ژئوپلیتیکی یا ترتیبات امنیتی‌ای شود که با منافعش در تضادند.

۲- برخورداری از ظرفیت تهدید معتبر یا مداخله بازدارنده: یعنی دیگر بازیگران بدانند که عبور از خطوط قرمز او می‌تواند هزینه‌های امنیتی، سیاسی یا نظامی جدی ایجاد کند.

۳- اثرگذاری بر محاسبات دیگر بازیگران: یعنی سایر کنشگران پیشاپیش ترجیحات خود را با در نظر گرفتن واکنش او تنظیم کنند.

۴- اتکاء به پشتوانه فرامنطقه‌ای یا شبکه حمایتی: یعنی ظرفیت مسدودکنندگی صرفاً از منابع بومی ناشی نشود، بلکه از پشتیبانی قدرت‌های بزرگ یا شبکه‌های ائتلافی نیز تغذیه شود.

۵- توان اختلال در خودتنظیمی بومی منطقه: یعنی بازیگر بتواند مانع از آن شود که بازیگران منطقه‌ای مستقل از او و حامیان‌ش، سازوکارهای بومی تنظیم نظم را شکل دهند.

۶- برتری در حوزه‌های کلیدی اعمال منع: بدین معنی که بازیگر مسدودکننده برتری هوایی، توان اطلاعاتی، دسترسی به آبراه‌ها و گره‌های لجستیکی، دسترسی به اهرم‌های دیپلماتیک-تحریمی-ائتلافی برخوردار است.

مفهوم «بازیگر مسدودکننده»، تمایزهایی با مفاهیم مشابه خود مانند «هژمون منطقه‌ای»، «بازیگر برتر» یا «قدرت برتر»، و «قدرت موازنه‌گر» دارد. «هژمون منطقه‌ای» معمولاً فقط مانع ایجاد نمی‌کند؛ بلکه قواعد می‌سازد، کالاهای امنیتی فراهم می‌کند، نظم ایجاد می‌کند و ظرفیت بالایی مشروعیت و رهبری دارد. اما «بازیگر مسدودکننده» لزوماً چنین نیست. ممکن است: توان نظم‌سازی جامع نداشته باشد، مشروعیت منطقه‌ای محدودی داشته باشد، اما در جلوگیری از ترتیبات نامطلوب بسیار مؤثر باشد.

در تبیین تفاوت با «بازیگر برتر» یا «قدرت برتر» باید گفت که بازیگر برتر صرفاً می‌تواند از نظر منابع نظامی، فناورانه، اقتصادی و اطلاعاتی برتر باشد؛ اما برتری منابع، لزوماً به معنای ظرفیت مسدودکنندگی مؤثر در سطح نظم منطقه‌ای نیست. بنابراین، هر بازیگر مسدودکننده معمولاً نوعی برتری نسبی دارد، اما هر بازیگر برتر لزوماً مسدودکننده نیست. یعنی «بازیگر برتر» یک توصیف منابع قدرت است، اما «بازیگر مسدودکننده» یک توصیف کارکرد راهبردی قدرت است.

در تبیین تفاوت بازیگر مسدودکننده با «قدرت موازنه‌گر» هم می‌توان گفت: قدرت موازنه‌گر معمولاً برای جلوگیری از غلبه یک قدرت دیگر، از طریق ائتلاف، تسلیح، یا صف‌بندی متقابل در منطق موازنه قوا عمل می‌کند؛ اما «بازیگر مسدودکننده» الزاماً دنبال موازنه به معنای کلاسیک نیست؛ بلکه ممکن است، مستقیماً مانع برخی ترتیبات شود، از مسیر

حملات نقطه‌ای، تهدید، اخلال دیپلماتیک، یا فشار ائتلافی، عمل کند، بدون این‌که هدفش تولید تعادل باشد. بنابراین موازنه‌گر به دنبال جلوگیری از سلطه دیگری است؛ اما مسدودکننده به دنبال جلوگیری از تحقق گزینه‌های ناسازگار است. تمایز مفهومی را می‌توان در جدول زیر صورت‌بندی کرد:

جدول ۱. تمایز مفهومی

مفهوم	کانون اصلی	نوع قدرت غالب	کارکرد
هژمون منطقه‌ای	رهبری و نظم‌سازی	ایجابی - ساختاری	تولید و تثبیت نظم
بازیگر برتر	برتری در منابع	مادی / نسبی	برخورداری از مزیت قدرت
قدرت موازنه‌گر	جلوگیری از غلبه رقیب	ائتلافی / موازنه‌ای	حفظ تعادل قوا
بازیگر مسدودکننده	جلوگیری از تحقق ترتیبات ناسازگار	سلبی - ساختاری	اخلال، منع، پرهیزسازی

لازم به تأکید است که هرگونه به‌کارگیری واژگان یا عبارات هنجاری - تجویزی در توصیف اهداف، منافع و تمایلات «بازیگر مسدودکننده» به‌این معنا نیست که دیگر دولت‌های منطقه واقعاً موظف‌اند در هماهنگی با آن بازیگر عمل کنند یا از سر استیصال باید‌ها و نبایدهای آن را بپذیرند. مقصود از این صورت‌بندی، بازنمایی ادراک، ذهنیت و محاسبات مقامات سیاسی - امنیتی اسرائیل درباره حدود مطلوب و نامطلوب کنش سایر بازیگران است؛ یعنی این باید‌ها و نبایدها در سطح ذهنیت و برداشت راهبردی بازیگر مسدودکننده قرار دارند، نه در سطح تکلیف هنجاری برای دولت‌های منطقه.

۱- فقدان نظم منطقه‌ای مستقل در غرب آسیا

میزان مداخله قدرت‌های فرامنطقه‌ای مهم‌ترین متغیر ساختاری در تبیین درجه استقلال نظم منطقه‌ای محسوب می‌شود. هرچه حضور نظامی مستقیم، استقرار پایگاه‌های دائمی، شکل‌گیری ائتلاف‌های رسمی تحت رهبری قدرت‌های بیرونی و وابستگی تسلیحاتی دولت‌های منطقه افزایش یابد، ظرفیت بازیگران درون منطقه‌ای برای تنظیم مستقل معادلات امنیتی کاهش می‌یابد. در چنین شرایطی، معماری امنیتی منطقه نه بر اساس پویایی‌های بومی، بلکه در چارچوب منافع و راهبردهای قدرت مداخله‌گر بازطراحی می‌شود. ادبیات واقع‌گرایی ساختاری نشان می‌دهد که ورود هژمون بیرونی به یک زیرسیستم منطقه‌ای، منطق موازنه داخلی را مختل کرده و وابستگی امنیتی ایجاد می‌کند (Waltz, 1979: chaps. 5-7). همچنین در چارچوب نظریه مجموعه‌های امنیتی منطقه‌ای، افزایش «نفوذپذیری»^۱ از سوی قدرت‌های بزرگ به معنای کاهش خودمختاری امنیتی منطقه است (Buzan & Waever, 2003: 32, 74, 89-91, 104, 108). بر این اساس، رابطه علی این متغیر به صورت زیر صورت‌بندی می‌شود:

افزایش مداخله خارجی ← کاهش استقلال نظم منطقه‌ای

این باور پذیرفته شده است که در دوران جنگ سرد، نظام‌های منطقه‌ای مستقل وجود نداشت و همه مناطق دنیا تابعی از رقابت‌های دو ابرقدرت آمریکا و شوروی بودند. پس از فروپاشی شوروی، فضایی فراهم شد که مناطق مختلف در دنیا بتوانند به یک استقلال نسبی از سطح کلان نظام بین‌الملل دست پیدا کنند. در این وضعیت، فاکتور نظم در نظام‌های منطقه‌ای مختلف در سراسر دنیا بیشتر تابع پویایی‌های درونی آن مناطق بود. به عبارت دیگر، پس از جنگ سرد، نظم منطقه‌ای تابعی از روابط، رقابت‌ها، دوستی‌ها و به‌طور کلی الگوهای تعامل بین دولت‌های اصلی یک منطقه بود. البته عامل بین‌المللی همچنان کم‌وبیش بر پویایی‌ها و فرآیندهای درونی مناطق تأثیر می‌گذاشت؛ اما نقش اصلی را دولت‌های عضو یک منطقه داشتند. بدین ترتیب ادبیات نظری و موضوعی زیادی درباره نظام‌های

^۱ penetration

منطقه‌ای مختلف در دنیا تولید شد. در این ادبیات بر این نکته تأکید شد که نظام‌های منطقه‌ای به دلیل استقلالی که دارند قادر هستند حتی بر نظام بین‌الملل نیز تأثیر بگذارند و این‌گونه نیست که صرفاً از آن تأثیر بپذیرند.

این انگاره درباره غرب آسیا و شمال آفریقا نیز صادق است. با خروج انگلستان از منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا تا اوایل دهه ۱۹۷۰ میلادی و فروپاشی شوروی در ابتدای دهه ۱۹۹۰، به تدریج این فضا فراهم شد که منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا بتواند به عنوان یک نظام منطقه‌ای مستقل ظهور کند. هرچند متغییر انرژی سبب شد که منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا هیچ‌گاه نتواند؛ مانند دیگر مناطق دنیا به یک استقلال نسبی از نظام بین‌الملل دست پیدا کند؛ اما با این حال نظام منطقه‌ای غرب آسیا و شمال آفریقا حداقلی از استقلال عمل از بازیگران فرامنطقه‌ای را داشت که بعد از ۲۰۰۳ و سقوط صدام حسین، این استقلال عمل بیشتر نیز شد. پس از ۲۰۰۳، بازیگرانی مانند ایران، ترکیه، عربستان و امارات نقش اصلی را در تحولات منطقه داشتند. مسئله این نیست که قضاوت کنیم نقش و سیاست کدام دولت اشتباه بوده است؛ بلکه مسئله اصلی این است که هر تحول ثبات‌ساز یا ثبات‌زدا که در منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا رخ می‌داد متأثر از ایفای نقش دولت‌های اصلی منطقه بود. نقش برجسته دولت‌های منطقه در تحولات منطقه چنان بود که بازیگران فرامنطقه‌ای مانند ایالات متحده و اتحادیه اروپا موضعی انفعالی داشتند.

متأسفانه استقلال نسبی نظام منطقه‌ای غرب آسیا و شمال آفریقا پس از فروپاشی شوروی و به‌ویژه پس از ۲۰۰۳، منجر به این نشد که دولت‌های اصلی منطقه بتوانند یک نظم منطقه‌ای منبعث از درون منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا، نظم ثبات‌ساز، نظم مشوق پیشرفت و توسعه بسازند. با تشدید رقابت‌های منطقه‌ای پس از ۲۰۰۳ و به‌ویژه پس از تحولات موسوم به بهار عربی، بحران‌هایی در سطح منطقه پدیدار شد که دولت‌های اصلی منطقه ناتوان از حل‌وفصل آن بودند. تداوم بحران‌ها در سطح منطقه مانند جنگ داخلی سوریه و نادیده گرفته شدن مسئله فلسطین از یک‌سو و اختلاف منافع قدرت‌های اصلی منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا و تفاوت نگاه آن‌ها به مسائل منطقه از سوی دیگر سبب شد که تحولی مانند ۷ اکتبر رخ دهد.

اقدامی که توسط یک گروه مسلح مانند حماس و جهاد اسلامی رخ داد دارای چنان پیامدهای بود که توانست سیاست‌ها و جایگاه دولت‌های اصلی منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا را متأثر سازد. در واقع یک بازیگر غیردولتی مثل حماس توانست سیاست دولت‌ها را تابعی از سیاست‌های خود قرار دهد. هرچند پس از ظهور داعش، حضور آمریکا در منطقه بیشتر شده بود؛ اما پس از ۷ اکتبر این فرصت فراهم شد که آمریکا از طریق اسرائیل، تحولانی در منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا ایجاد کند که در اثر آن نظم جدیدی با محوریت آمریکا-اسرائیل در منطقه ظهور کند. نظم در حال ظهور، یک نظم منطقه‌ای مستقل نیست؛ زیرا اولاً برخلاف دیگر بازیگران کلیدی منطقه مانند ایران و ترکیه، «اسرائیل با اتکا به قدرت آمریکا و پشتیبانی آمریکا» (Cook, 2025: 1) در حال ایفای نقش در سطح منطقه است. ثانیاً، «ایالات متحده به عنوان یک بازیگر فرامنطقه‌ای» به شکل مستقیم و غیرمستقیم (حمایت از اسرائیل) «نقشی به مراتب بیش از سایر دولت‌های عضو منطقه دارد» (Darwich, 2019: 26-28, Lynch, 2025: 1).^(۱) نظم جدید در حال ظهور چند ویژگی اساسی دارد:

«ایالات متحده در نقش تنظیم‌کننده فرامنطقه‌ای، نقشی محوری در هماهنگ‌سازی و هدایت ترتیبات امنیتی جدید در روندها و پویایی‌های منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا ایفا می‌کند. برای مثال، «آتش‌بس پایدار در نوار غزه بدون حمایت فعال آمریکا و فشار بر طرف‌های درگیر بعید است» (Hassan, 2025). در مثالی دیگر، «توسعه پیمان‌های ابراهیم تابعی از خواست آمریکا است» (Kateb, 2025: 1)؛

«اسرائیل نماینده مورد اعتماد آمریکا و تنها متحد استراتژیک مهم این کشور در سطح منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا است. برای مثال، اتحادی که آمریکا با اسرائیل دارد بسیار مهم‌تر و ارزشمندتر از اتحادی است که آمریکا با کشورهای عرب حاشیه خلیج فارس دارد. اتحاد آمریکا با سایر کشورها تا زمانی ارزش دارد که علیه اسرائیل نباشد. بر این مبنا باید گفت اتحادی که آمریکا با کشورهای عرب و حتی ترکیه دارد یک اتحاد مشروط است؛

◀ در نظم در حال ظهور، آنچه که در ابتدا مورد توجه قرار می‌گیرد منافع اسرائیل است. در نظام‌های منطقه‌ای با مشارکت همه اعضا، به منافع همه اعضا توجه می‌شود؛ اما در نظم در حال ظهور در غرب آسیا و شمال و شرق آفریقا این‌گونه نیست. منافع دیگر کشورها تا جایی قابل تأمین است که کمترین تعارضی با منافع اسرائیل نداشته باشد. در این وضعیت، پویایی‌های ساختاری جدید، دولت‌های منطقه را در موقعیتی قرار می‌دهد که در تنظیم محاسبات راهبردی خود، ملاحظات امنیتی اسرائیل را به‌عنوان یک متغیر محدودکننده لحاظ کنند، در غیر این صورت منافع آن‌ها محقق نمی‌شود. در واقع در نظم جدید، آرایش امنیتی، نشان‌دهنده نوعی ظرفیت مسدودکنندگی ساختاری یا قابلیت وتوی عملکردی از سوی اسرائیل در قبال ائتلاف‌های منطقه‌ای ناسازگار است و این حق مورد حمایت آمریکا است. مقصود از «حق وتوی اسرائیل» در این مقاله نه یک حق رسمی و نهادی، بلکه برخورداری از یک ظرفیت ساختاری مسدودکننده در فرآیند شکل‌دهی به نظم منطقه‌ای است؛ ظرفیتی که به اسرائیل امکان می‌دهد برخی ترجیحات، ائتلاف‌ها یا اشکال بازیگری ناسازگار با منافع خود را با اتکا به پشتوانه آمریکا محدود یا بی‌اثر کند.

◀ «برتری تسلیحاتی اسرائیل به‌ویژه در عرصه هوایی» (Kurath, 2025: 1) سبب شده که اسرائیل از قابلیت انجام اقدام نظامی علیه هر یک از دولت‌های عضو منطقه در صورت نیاز برخوردار باشد. در این بین، قرار نیست تسلیحات نظامی که آمریکا به کشورهای منطقه داده است در مقابل اسرائیل در صورت نیاز کارایی داشته باشد. این مسئله سبب شد که کشوری چون «عربستان سعودی پیمان اتحاد استراتژیک با پاکستان امضا کند» (Ali & Weinbaum, 2025: 1)؛

◀ در پرتو غلبه نظم اسرائیلی- آمریکا، دیگر دولت‌های منطقه صرفاً نقش تأییدکننده و تسهیل‌گر سیاست‌های آمریکا را دارند. در این وضعیت، این دولت‌های منطقه نیستند که خواسته‌های خود را به آمریکا تحمیل می‌کنند؛ بلکه این ایالات متحده است که دولت‌های منطقه را قانع و یا وادار می‌کند که با سیاست‌های واشنگتن که منافع اسرائیل را کاملاً پوشش می‌دهد، همراه شوند. به عبارت دیگر، دولت‌های عضو منطقه به ایالات متحده برای پیشبرد امور غرب آسیا و شمال آفریقا نیازمند هستند و آمریکا صرفاً زمانی به نیازهای آن‌ها پاسخ می‌دهد که منافع اسرائیل تأمین گردد. این ادعا به خوبی در تحولات سوریه و نوار غزه قابل مشاهده است؛

بنابراین مقصود این مقاله از «نظم اسرائیلی- آمریکایی» نوعی آرایش منطقه‌ای نامتقارن است که در آن، ترجیحات امنیتی اسرائیل با اتکاء به پشتیبانی راهبردی ایالات متحده، به سطحی از اولویت و قابلیت اعمال رسیده است که نه فقط بر توزیع قدرت، بلکه بر تعریف قواعد بازی، حدود کنش مشروع بازیگران، و امکان تحقق منافع سایر دولت‌های منطقه اثر تعیین‌کننده می‌گذارد. در چنین نظامی، اسرائیل صرفاً یک بازیگر منطقه‌ای نیست، بلکه در جایگاه یک بازیگر دارای ظرفیت مسدودکنندگی، دستور کارگذاری و اثرگذاری بر تنظیم ترجیحات دیگران قرار می‌گیرد؛ در حالی که ایالات متحده این موقعیت را از طریق پشتیبانی سیاسی، نظامی و دیپلماتیک تثبیت می‌کند.

کشوری مانند جمهوری اسلامی ایران که قادر نیست سیاست‌های اسرائیل و آمریکا را تأیید کند و با آن همراه گردد به ناچار در نظم در حال ظهور نقشی ندارد و توسط آمریکا- اسرائیل به‌عنوان مخالف نظم جدید معرفی می‌شود. به‌طور کلی در نظام وابسته جدید در حال ظهور، آنچه که ویژگی بارز دارد، تأمین منافع اسرائیل به شکل حداکثری و تأمین منافع سایر دولت‌ها به شکل حداقلی و مشروط (عدم تعارض منافع با اسرائیل) است. این موضوع خود عدم برابری اعضای منطقه را نشان می‌دهد؛ در حالی که در یک نظام منطقه‌ای مستقل، شکاف نابرابری این اندازه زیاد نیست.

۲- شاخ آفریقا و حاشیه دریای سرخ؛ امتدادهای حیاتی محاسبات امنیتی غرب آسیایی اسرائیل

یکی از مفاهیم کلیدی نظریه مجموعه امنیتی منطقه‌ای، برای تحلیل پژوهش کنونی، مفهوم عایق^۱ است. در منطق بوزان، عایق به واحد یا ناحیه‌ای اشاره دارد که میان دو یا چند مجموعه امنیتی قرار می‌گیرد و از ادغام مستقیم یا تداوم سرریز کامل میان آن‌ها جلوگیری می‌کند. عایق نه الزاماً یک مرز کاملاً بسته است و نه یک واحد کاملاً مستقل؛ بلکه یک فضای میانی است که به واسطه ضعف انسجام درونی یا موقعیت ژئوپلیتیکی خاص، نقش عایق امنیتی را ایفا می‌کند. در نقشه‌ها و بحث‌های کتاب، نواحی‌ای مانند: شاخ، منطقه شرق و مرکز آفریقا و بخش‌هایی از شرق آفریقا در چنین موقعیتی قرار دارند.

از منظر کلاسیک بوزان، شاخ آفریقا در وضعیت «میانی» قرار دارد: نه کاملاً درون خاورمیانه است و نه کاملاً بیرون از آن. اما تحولات پس از ۷ اکتبر نشان می‌دهد که این وضعیت میانی در حال دگرگونی است. اسرائیل، آمریکا و برخی شرکای منطقه‌ای، با گسترش حضور نظامی، اطلاعاتی و بندری در ساحل غربی دریای سرخ و پیرامون باب‌المندب، در واقع دارند از شاخ آفریقا به عنوان فضای اتصال استفاده می‌کنند. نتیجه این است که عایق بودن این منطقه تضعیف می‌شود و به تدریج به یک منطقه پیوند امنیتی شده یا کریدور اتصال امنیتی شده^۲ یا منطقه پیوند امنیتی تبدیل می‌گردد. اما ادغام امنیتی غرب آسیا، شمال آفریقا و شاخ آفریقا نه یک ضرورت ساختاری ازلی، بلکه پیامد یک شوک راهبردی و وضعیت گذار است.

در این راستا، اتفاق دیگری که در ارتباط با مجموعه امنیت منطقه‌ای غرب آسیا و شمال آفریقا رخ داده است و تداوم بیشتری نیز خواهد داشت، آن است که «اسرائیل در جزایر و بنادر حاشیه منطقه شاخ و سواحل دریای سرخ نفوذ بیشتری پیدا کرده است (Lubotzky, ۲۰۲۴). آخرین تلاش به رسمیت شناختن سومالی‌لند است (Hamdy, ۲۰۲۵)». از این رو، علاوه بر از دست دادن استقلال، مجموعه امنیت منطقه‌ای غرب آسیا و شاخ و شمال آفریقا، با همپوشانی منطقه‌ای نیز مواجه شده است. گسترش امنیتی فرامنطقه‌ای و بیرونی اسرائیل به یک مجموعه امنیتی منطقه‌ای دیگر به منظور حفظ کنترل و نفوذ خود بر منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا و به‌ویژه یمن است. اسرائیل به‌طور فزاینده‌ای قدرت خود را در مناطق پیرامونی شاخ آفریقا، شمال شرقی آفریقا و سواحل مدیترانه آفریقا اعمال می‌کند تا موقعیت استراتژیک خود را در غرب آسیا و شمال آفریقا حفظ، گسترش و تضمین کند. این دخالت داخلی در غرب آسیا و شاخ و شمال آفریقا نیست، بلکه دخالت در منطقه‌ای بیرونی در سایر مجموعه‌های امنیتی است که یک تحول ساختاری در منطقه را به تصویر می‌کشد.

در ارتباط با این که چرا اسرائیل در این مناطق مجاور دخالت می‌کند (منطق استراتژیک پشت اقدام)، باید گفت که اسرائیل یک آسیب‌پذیری جغرافیایی اساسی دارد؛ «در یک شکل محیطی باریک و متخاصم بدون عمق استراتژیک محصور شده است» (Ishfaq, ۲۰۲۳). برای جبران این فقدان عمق، اسرائیل از نظر تاریخی از «دکترین پیرامونی» (Sachs, ۲۰۱۹: ۱) پیروی می‌کرد. در ابتدا (دهه‌های ۱۹۵۰ تا ۱۹۷۰) این به معنای اتحاد با کشورهای ترکیه، ایران (قبل از ۱۹۷۹)، اتیوپی و گروه‌های گُرد بود. اما در قرن بیست و یکم، اسرائیل این استراتژی را از نظر جغرافیایی احیا و گسترش داده است. پیرامون جدید دیگر منطقه‌ای نیست، بلکه فرامنطقه‌ای است و شامل، جزایر و بنادر دریای سرخ، سواحل شاخ آفریقا (اریتره، اتیوپی، سومالی)، مناطق سودان و مصر در دریای سرخ، ساحل مدیترانه و شمال آفریقا (مشارکت‌ها در مراکش، در لیبی از طریق نظارت امارات متحده عربی) است.

اسرائیل از طریق تلاش برای کنترل گلوگاه‌های دریایی، کنترل جریان‌های منطقه‌ای از مناطق پیرامونی به دنبال تأمین امنیت و نفوذ در پویایی‌های غرب آسیا و شمال آفریقا در راستای تحقق منافع خود است. برای نمونه «اسرائیل از طریق تلاش برای نظارت و کنترل باب‌المندب و دریای سرخ به دنبال آن است که از نفوذ حوثی‌ها که کشتیرانی اسرائیل را تهدید می‌کند، و از قاچاق سلاح (به ادعای اسرائیل، سلاح‌های ایرانی) جلوگیری کند» (El-Deeb, ۲۰۲۳: ۱)؛ «اسرائیل به دنبال نفوذ در شمال شرقی آفریقا، به‌ویژه سودان و اتیوپی است. به این منظور که از حضور ایران در سودان جلوگیری کند (Horn Review

۱ insulator

۲ zone of securitized linkage

۲۰۲۵، Editorial)، مسیرهای قاچاق به مصر، سینا و غزه را قطع کند» (Abubakr, ۲۰۲۵). همچنین بخش قابل توجهی از واردات اسرائیل از آسیا (با ارزش میلیاردها دلار در سال) به طور سنتی به مسیرهای کشتیرانی دریای سرخ از طریق باب‌المندب متکی است. گفته می‌شود «سهم واردات دریایی به عنوان درصدی از کل واردات به اسرائیل از منطقه آسیا-اقیانوسیه ۶۵ درصد است» (۱۳: ۲۰۲۴، Haggay Etkes and Nizan Feldman). از این رو، حفظ امنیت آن مهم است برای تحقق این امر، اسرائیل، «با ارتش و اطلاعات اریتره همکاری نزدیکی دارد، تأسیسات خود را در مجمع‌الجزایر دهلک^۱ (حضور اطلاعاتی) حفظ می‌کند (تیم‌های دریایی اسرائیل در اریتره، در مجمع‌الجزایر دهلک و مصوع^۲، به علاوه یک پست شنود در آمبا سویرا^۳ که برای اطلاعات دریای سرخ و نظارت بر ایران استفاده می‌شود، دارند) (Benari, ۲۰۱۲)، «با استراتژی بندری امارات در عصب و بربره همکاری می‌کند، سومالی‌لند را به رسمیت می‌شناسد» (۲۰۲۵ and The African Realist, ۲۰۲۵)، «حضور دریایی ایالات متحده و غرب را در دریای سرخ تشویق می‌کند» (Perets, ۲۰۲۵)، «از اتیوپی برای نظارت بر سودان، اریتره و کریدور دریای سرخ استفاده می‌کند» (Lamloum, ۲۰۲۵) و «با ایجاد تعادل با نفوذ مصر در اتیوپی (به‌ویژه در دوره‌های تنش بر سر غزه) با مصر مقابله می‌کند» (Ethio Review, ۲۰۲۵)؛ بنابراین، دخالت در شمال شرقی آفریقا، اهرم اسرائیل را در سیاست غرب آسیا و شمال آفریقا، به‌ویژه با مصر، تقویت می‌کند. کنترل دریای سرخ به اسرائیل روشی غیرمستقیم برای تأمین امنیت جناح جنوبی و محیط غزه/سینا می‌دهد.

گسترش اسرائیل به محیط پیرامونی آفریقا اتفاق افتاده است که مصادیق آن تشدید فعالیت‌های نظارتی و لجستیکی اسرائیل در سراسر جزایر دریای سرخ، همکاری نظامی با اتیوپی، همکاری اطلاعاتی در مراکش «اسرائیل همکاری اطلاعاتی قوی با مراکش را حفظ کرده است، که از طریق توافق‌نامه‌های ابراهیم و توافق‌نامه‌های دفاعی بعدی که شامل اشتراک‌گذاری اطلاعات در مورد تهدیدات مشترک است، رسمیت یافته است» (۲۰۲۶ and Assahifa, ۲۰۲۶، Defence Security Asia). نظارت دریایی در سراسر آب‌های سودان و اریتره، هماهنگی استراتژیک با امارات متحده عربی (بنادر دریای سرخ) است؛ بنابراین، محیط پیرامونی شاخ و شمال شرق آفریقا به عایق امنیتی گسترده اسرائیل تبدیل شده است.

به علاوه اسرائیل به دنبال گسترش به سواحل مدیترانه‌ای شمال آفریقا است، برای مثال، از طریق «عادی‌سازی روابط و همکاری امنیتی مراکش و اسرائیل» (۲۰۲۰، Al Jazeera)، «اشتراک‌گذاری اطلاعات با دولت‌های قبلی تونس» (Watan, ۲۰۲۵)، «نظارت بر همکاری الجزایر و ایران» (۲۰۲۵ and North Africa Post, ۲۰۲۵)، «هماهنگی امارات و اسرائیل در لیبی (از طریق شرکای محلی)» (۲۰۲۵ and Elmasry, ۲۰۲۰، Hanafi Ali). این اقدامات با هدف به دست آوردن مسیرهای اطلاعاتی غرب مدیترانه، مقابله با نفوذ ایران در شمال آفریقا، ایمن‌سازی کناره مدیترانه در برابر فعالیت دریایی خصمانه، استفاده از مراکش به عنوان یک لنگر دیپلماتیک دور، اما محکم در جهان عرب انجام می‌شود. این حلقه بیرونی، نفوذ اسرائیل را در نقشه دیپلماتیک غرب آسیا و شمال آفریقا تقویت می‌کند.

اگرچه حضور اسرائیل در این مناطق، پیش از واقعه ۷ اکتبر نیز وجود داشته است، اما اهمیت یافتن آن پس از ۷ اکتبر به این دلیل است که جنگ و حوادث پس از ۷ اکتبر، اسرائیل را بیشتر به حفاظت توسط ایالات متحده وابسته کرد و اسرائیل مصمم‌تر شد تا مناطق عایق استراتژیک جایگزین را تأمین کند. بنابراین اسرائیل نظارت بر دریای سرخ، همکاری با بنادر امارات متحده عربی در سراسر شاخ، فعالیت‌های اطلاعاتی در اریتره و اتیوپی، همسویی با مراکش و هماهنگی نزدیک‌تر با مصر در مورد امنیت سینا-دریای سرخ را تسریع کرد. این دخالت بیرونی، به منظور تلاش برای جبران کردن ناامنی داخلی اسرائیل است.

^۱ Dahlak

^۲ Massawa

^۳ Amba Soira

بنابراین، اسرائیل برای تأمین امنیت منطقه داخلی خود با نفوذ در حاشیه منطقه دیگر، در مداخله منطقه‌ای بیرونی مشارکت می‌کند. از نظر مجموعه امنیت منطقه‌ای، می‌توان این اقدامات اسرائیل را طرح‌ریزی قدرت فرمانطقه‌ای، امنیت‌سازی پیرامونی (نظامی، اطلاعاتی، امنیت بندر)، تشکیل یک کریدور امنیتی گسترده و یا همپوشانی و یا با کمی اغماض، ادغام دو مجموعه امنیتی منطقه‌ای (غرب آسیا و شمال آفریقا + شاخ آفریقا/ شمال شرقی آفریقا) در نظر گرفت. این نشان می‌دهد که اسرائیل مانند یک قدرت منطقه‌ای بزرگ با دسترسی فرمانطقه‌ای عمل می‌کند، نه فقط یک کشور که از مرزهای خود دفاع می‌کند. اسرائیل با گسترش ردپای استراتژیک خود فراتر از همسایگان نزدیک، نشان می‌دهد که نه تنها قصد محافظت از منافع دریایی و اقتصادی خود را دارد، بلکه به دنبال نفوذ در عرصه‌های ژئواستراتژیک وسیع‌تری است که معمولاً خارج از غرب آسیا و شمال آفریقا سستی تلقی می‌شوند.

بنابراین، با کمی اغماض می‌توان گفت که پیامدهای ۷ اکتبر، تبدیل مجموعه امنیتی منطقه‌ای غرب آسیا و شمال آفریقا به یک مجموعه امنیتی فرمانطقه‌ای^۱ را تسریع کرد و غرب آسیا و شمال آفریقا را از طریق نفوذ تشدیدشده ایالات متحده و گسترش دریایی - استراتژیک اسرائیل، با زیرمجموعه‌های دریای سرخ و شاخ آفریقا ادغام کرد. شاخ آفریقا و حاشیه دریای سرخ اکنون به عنوان امتدادهای حیاتی محاسبات امنیتی غرب آسیا و شمال آفریقا عمل می‌کنند؛ بنابراین، این امتدادها دیگر صرفاً به عنوان مجموعه امنیت منطقه‌ای مجزا و مستقل مجاور نیستند. چند مثال برای نشان دادن این که منطقه امنیتی غرب آسیا و شمال آفریقا با پیرامون خود ادغام شده است، شامل موارد زیر است:

۱- درگیری‌ها در غزه بر جنگ سودان تأثیر می‌گذارد (زیرا جنگ غزه توجه و منابع دیپلماتیک را از سودان منحرف می‌کند و حل مناقشه سودان را دشوارتر و نیازهای بشردوستانه را بدتر می‌کند، سیستم‌های امدادرسانی بیش از حد تحت فشار هستند، بنابراین سودان در مقایسه با بحران‌هایی مانند غزه، کمک‌های بشردوستانه کمتری دریافت می‌کند، تحمل بین‌المللی در برابر حملات به غیرنظامیان در غزه، جنگجویان سودانی را برای استفاده از تاکتیک‌های وحشیانه مشابه جسورتر می‌کند و آسیب به غیرنظامیان را بدتر می‌کند، جنگ غزه تنش‌های دریای سرخ را افزایش می‌دهد و اهمیت استراتژیک و ژئوپلیتیکی سودان را برای قدرت‌های غرب آسیا و شمال آفریقا افزایش می‌دهد و تلاش‌های میانجیگری برای سودان با تمرکز بازیگران جهانی و منطقه‌ای بر غزه، متوقف می‌شود و راه‌حل‌های سیاسی برای هر دو جنگ را به تأخیر می‌اندازد).

۲- جنگ در یمن بر کشتیرانی در نزدیکی سوماتالی تأثیر می‌گذارد (زیرا حملات حوثی‌ها از یمن، دریای سرخ و آب‌های نزدیک سوماتالی را برای کشتیرانی تجاری بسیار خطرناک کرده است. بسیاری از کشتی‌ها اکنون از مسیر معمول اجتناب می‌کنند و در عوض از طریق آفریقا (دماغه امیدنیک) سفر می‌کنند که این امر زمان و هزینه‌های حمل و نقل را افزایش می‌دهد. نرخ بار و حق بیمه برای عبور از نزدیکی سوماتالی از زمان شروع اختلال بسیار بالاتر رفته است. حضور نظامی و تغییر مسیر با موج جدیدی از حوادث دزدی دریایی در آب‌های سوماتالی هم‌زمان شده است و اختلالات کشتیرانی بر زنجیره‌های تأمین جهانی تأثیر می‌گذارد، قیمت‌ها را افزایش می‌دهد و استرس اقتصادی را در شرق آفریقا و فراتر از آن تشدید می‌کند).

۳- روابط مراکش و اسرائیل بر موضع الجزایر در قبال غزه تأثیر می‌گذارد (زیرا عادی‌سازی روابط مراکش با اسرائیل، الجزایر را به سمتی سوق می‌دهد که خود را به عنوان سرسخت‌ترین مدافع مغرب از غزه و فلسطین معرفی کند. الجزایر، همکاری مراکش و اسرائیل را از طریق رقابت صحرای غربی تفسیر می‌کند و آن را به عنوان یک محور استراتژیک که منافع الجزایر و فلسطین را تهدید می‌کند، ترسیم می‌کند. این برداشت، الجزایر را به سخت‌تر کردن لفاظی‌های خود در مورد غزه، رد هرگونه عادی‌سازی و تأکید بر مواضع حداکثری طرف‌دار فلسطین در مجامع منطقه‌ای و سازمان ملل سوق می‌دهد).

۴- درگیری‌های اتیوپی با مصر بر موضع امنیتی مصر در قبال اسرائیل و غزه تأثیر می‌گذارد (مصر، درگیری اتیوپی را عمدتاً از طریق اختلاف بر سر مرز نیل و روابط امنیتی روبه‌رشد اتیوپی با اسرائیل می‌بیند که در مجموع، حس محاصره و

^۱ Cross-Regional Security Complex (CRSC)

آسیب‌پذیری قاهره را تشدید می‌کند. این امر، در تفکر مصری، پیوند استراتژیک بین امنیت نیل و آنچه در غزه و مرز شرقی آن اتفاق می‌افتد را تشدید می‌کند و موضع امنیتی سخت‌گیرانه‌تری را نسبت به غزه تشویق می‌کند. از آن‌جا که مصر از فشار استراتژیک از جنوب (مرز نیل / اتیوپی) و شرق (اسرائیل / غزه / سینا) می‌ترسد، بر جلوگیری از هرگونه سناریویی که می‌تواند کنترل آن بر سینا را تضعیف کند یا تعداد زیادی از فلسطینی‌ها را به خاک مصر سوق دهد، دوچندان تأکید می‌کند. این امر باعث می‌شود قاهره حتی بیشتر بر موارد زیر اصرار ورزد: حفظ جمعیت غزه در جای خود، مخالفت با هرگونه طرح جابه‌جایی، و حفظ هماهنگی امنیتی با اسرائیل در سینا در عین اتخاذ علنی موضع دیپلماتیک طرف‌دار غزه / طرفدار فلسطین برای حفظ مشروعیت داخلی).

از این‌رو، منطقه و پیرامون آن دیگر قابل تفکیک نیستند. پویایی‌های پس از ۷ اکتبر، تبدیل غرب آسیا و شمال آفریقا از یک مجموعه امنیتی منطقه‌ای مستقل به نیمه‌مستقل و به یک حوزه امنیتی فرامنطقه‌ای که مدیترانه، دریای سرخ و شاخ آفریقا را در برمی‌گیرد، تسریع کرده است. این امر لایه‌های دوگانه‌ای از دخالت ایجاد کرده است، مداخله منطقه‌ای از سوی کشورهای غرب آسیا و شمال آفریقا در منطقه و نفوذ از پیرامون (سیستم‌های آفریقایی مجاور) که منجر به یک معماری امنیتی کلان منطقه‌ای ادغام‌شده شده است.

این اقدامات مرزهای مجموعه امنیتی منطقه‌ای را تغییر داده و عملاً عرصه‌های غرب آسیا و شمال آفریقا و آفریقا را با هم همپوشان کرده است. بنادر و سواحل مدیترانه در شمال آفریقا، به‌ویژه در مصر و لیبی، اکنون بخشی از برنامه‌ریزی امنیتی گسترده اسرائیل را تشکیل می‌دهند و فرایندهای عادی‌سازی روابط و توافق‌نامه‌های امنیتی به‌عنوان سازوکارهای مهم عمل می‌کنند. نتیجه این است که منافع امنیتی اسرائیل - و در نتیجه دخالت آن - اکنون نه تنها در داخل غرب آسیا و شمال آفریقا، بلکه در سراسر حاشیه وسیع‌تر آن، از جمله در شهرهای ساحلی و بندری استراتژیک آفریقا، عملیاتی شده است. این برون‌ریزی دکترین امنیتی اسرائیل، آن را قادر می‌سازد تا پویایی‌های امنیتی و سیاسی را در مناطق همسایه آفریقا شکل داده و گاهی اوقات کنترل کند و آن‌ها را به امتدادهای عملکردی محیط امنیتی غرب آسیا و شمال آفریقا تبدیل کند. تلاش اسرائیل برای حفظ ثبات و نفوذ در غرب آسیا و شمال آفریقا اکنون به صراحت شامل مدیریت، تأثیرگذاری و در صورت امکان کنترل مناطق مجاور آفریقایی است که برای منافع استراتژیک آن بسیار مهم هستند.

۳- یک حاشیه مورد مناقشه در حال ظهور

در چارچوب نظریه مجموعه‌های امنیتی منطقه‌ای بوزان و ویور، تحولات شاخ آفریقا و دریای سرخ را می‌توان نشانه گسترش کارکردی و ژئوپلیتیکی مجموعه امنیتی غرب آسیا و شمال آفریقا به پیرامون مجاور دانست؛ به این معنا که این فضاها دیگر صرفاً مناطق همجوار نیستند، بلکه به سبب شدت یافتن وابستگی متقابل تهدیدها، به لایه‌های فعال همان میدان امنیتی تبدیل می‌شوند. از منظر بوزان، هنگامی که الگوهای امنیتی یک منطقه از طریق هم‌پیوندی تهدید، رقابت‌های درون منطقه‌ای، مداخلات نیابتی، امنیت مسیرهای دریایی و حضور بازیگران بیرونی به فضاهای مجاور سرریز می‌کند، مرزهای عملیاتی مجموعه امنیتی نیز به‌طور انعطاف‌پذیر بازتعریف می‌شود؛ به‌ویژه در شرایطی که قدرت‌های منطقه‌ای برای کنترل معادلات امنیتی خود به بنادر، جزایر، کریدورها و ائتلاف‌های پیرامونی متوسل می‌شوند. امری که پس از ۷ اکتبر، این پیرامون را به «حاشیه مورد مناقشه در حال ظهور» بدل کرده است. در زبان بوزانی، این روند را باید ترکیبی از «نفوذ» و در برخی نقاط گرایش به «غلبه ساختاری قدرت‌های بیرونی بر پویایی‌های امنیتی منطقه» دانست؛ زیرا از یک‌سو بازیگران منطقه‌ای غرب آسیا رقابت‌های خود را به شرق و شمال آفریقا صادر می‌کنند و از سوی دیگر، همین رقابت‌ها پای قدرت‌های جهانی و زیرساخت‌های نظامی فرامنطقه‌ای را به این فضا می‌گشاید؛ در نتیجه، شاخ آفریقا و دریای سرخ به آینه استراتژیک رقابت‌های

غرب آسیا و شمال آفریقا تبدیل می‌شوند و خودمختاری امنیتی بازیگران محلی به‌طور فزاینده‌ای محدود می‌گردد (Buzan & Wæver, ۲۰۰۳: ۷۴, ۸۳, ۸۹-۹۱, ۱۰۸).

در حال حاضر، کشورهای غرب آسیا و شمال آفریقا به‌ویژه، ترکیه، امارات متحده عربی و عربستان سعودی همگی ردپای خود را در شاخ آفریقا و دریای سرخ دارند. اما ماهیت و هدف حضور آن‌ها با اسرائیل متفاوت است. حضور اسرائیل عمدتاً بر امنیت و اطلاعات متمرکز است. ازجمله، مقابله با ایران، پایش مسیرهای دریایی، جلوگیری از انتقال سلاح به غزه و حزب‌الله از طریق کانال‌های یمن-سودان، تأمین دسترسی به گلوگاه باب‌المندب و حفظ «آگاهی موقعیتی» از ایلات تا خلیج عدن. این موارد مستقیماً به دفاع ملی اسرائیل مرتبط هستند (Kabandula & Donelli, ۲۰۲۵).

در مقابل حضور امارات در بنادر، پایگاه‌ها، کریدورهای لجستیکی شاخ آفریقا، سواحل دریای سرخ و شمال آفریقا مبتنی بر ترکیبی از استراتژی تجاری و گسترش نفوذ است، حضور ترکیه در این منطقه ترکیبی از استراتژی تجاری، ایدئولوژیکی، نفوذ، سیاسی و تا حدی دسترسی نظامی است. عربستان نیز در راستای پیشبرد اهداف اقتصادی خود در دریای سرخ تمایل به تلاش برای حفظ امنیت در این منطقه را دارد؛ بنابراین فعالیت‌های آن‌ها در شاخ آفریقا و دریای سرخ برای جبران تهدیدات امنیتی وجودی طراحی نشده است. اما هدف اسرائیل منحصربه‌فرد است؛ اسرائیل از منطقه شاخ و دریای سرخ، به‌عنوان فضای گسترده، برای نظارت و مقابله با تهدیدات ایران، یمن و تهدیدات دریایی استفاده می‌کند (Bereketeab, ۲۰۲۴, Nourmohamadi & Afrasiaban, ۲۰۲۵). وظایفی که مستقیماً به تحولات پس از ۷ اکتبر مرتبط هستند.

حضور نظامی، اطلاعاتی و دریایی فزاینده اسرائیل در دریای سرخ و تنگه باب‌المندب با هدف محافظت از مسیرهای تجاری دریایی و مقابله با تهدیدات منطقه‌ای، به‌ویژه از سوی ایران و نیروهای نیابتی آن مانند حوثی‌ها، صورت می‌گیرد. اسرائیل احتمالاً پایگاه‌های استراتژیکی در شاخ آفریقا، ازجمله اریتره و احتمالاً سومالی‌لند، ایجاد کند و نظارت، دسترسی نظامی و نفوذ خود را بر امنیت دریای سرخ افزایش داده است. اسرائیل با توجه به موقعیت جغرافیایی حیاتی خود در ورودی دریای سرخ و خلیج عدن، به‌طور فعال به دنبال «همکاری با حوزه‌هایی مانند سومالی‌لند» (Business, ۲۰۲۶) بوده است. این امر به‌عنوان مقابله با تهدیدات ایران و حوثی‌ها و همچنین بخشی از استراتژی برای تأمین امنیت مسیرهای دریایی و ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی و لجستیکی تلقی می‌شود.

این تلاش‌ها شامل به رسمیت شناختن سومالی‌لند، «گشت‌های دریایی مشترک و توافق‌نامه‌هایی با حضور بازیگران کلیدی محلی و خلیج فارس (مانند امارات متحده عربی)» (The Cradle, ۲۰۲۱ and Dent, ۲۰۲۵) است که به اسرائیل اجازه دسترسی غیرمستقیم و اعمال نفوذ در زیرساخت‌های امنیتی، تجاری و بندری محلی را می‌دهد. فعالیت‌های نظامی و اطلاعاتی تا دریای سرخ گسترش یافته است و اسرائیل بخشی از ائتلاف‌های چندجانبه فعال در این منطقه است که منعکس‌کننده یک محیط امنیتی گسترده‌تر است که اکنون به عمق آب‌های آفریقا و سواحل مجاور می‌رسد. فعالیت‌های اسرائیل همچنین با تمایل به مقابله با نفوذ ایران، ترکیه و در برخی موارد روسیه و چین در قاره آفریقا، به‌ویژه در سودان، سومالی و اتیوپی، انگیزه می‌گیرد.

این فعالیت‌ها، سایر قدرت‌های منطقه‌ای، به‌ویژه عربستان سعودی، امارات متحده عربی و ترکیه را تحریک می‌کند تا استقرار نظامی و اطلاعاتی خود را در دریای سرخ افزایش دهند تا منافع خود را تضمین کرده و با نفوذ اسرائیل مقابله کنند. دریای سرخ در حال تبدیل شدن به عرصه‌ای برای رقابت ژئوپلیتیکی تشدید شده است و افزایش نظامی‌گری، رزمایش‌های دریایی و درگیری‌های نیابتی، چشم‌انداز امنیتی آینده را شکل می‌دهند. در مجموع، این منطقه در حال تبدیل شدن به منطقه‌ای مورد مناقشه و رقابتی است که منعکس‌کننده رقابت‌های گسترده‌تر غرب آسیا و شمال آفریقا و مناقشات استراتژیک است.

در ترسیم این پیامد می‌توان گفت؛ کشورهای منطقه یک قدم عقب‌تر از منطقه گذاشته‌اند و به سواحل و بنادر محیط امنیت منطقه‌ای مجاور نفوذ کرده‌اند تا امورات و نفوذ خود را بر منطقه امنیتی خود بهتر کنترل کنند. برای تأمین این منفعت در

محیط امنیتی منطقه مجاور هم دخالت می‌کنند؛ مانند: دخالت ترکیه و امارات در لیبی، دخالت امارات در سودان و سومالی‌لند و... این محدود به اسرائیل نیست.

الگوهای جدیدی از دخالت و رقابت در منطقه پیرامونی مجاور مدنظر، به‌ویژه در حوزه‌های دریایی و لجستیکی، در حال ظهور است. دخالت منطقه‌ای از سوی بازیگران داخلی منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا و رقابت در پیرامون، به دخالت بیشتر و فزاینده‌تر بازیگران خارجی به‌ویژه، قدرت‌های جهانی، منجر می‌شود که سبب شکل‌دهی به نتایج امنیتی و سیاسی نه تنها در هسته غرب آسیا و شمال آفریقا، بلکه در سراسر شاخ آفریقا و سواحل دریای سرخ می‌شود.

دخالت کشورهای غرب آسیا و شمال آفریقا در منطقه مجاور و پیرامونی یعنی (شاخ آفریقا، شمال آفریقا، حاشیه جنوبی دریای مدیترانه) سبب می‌شود که این کشورها به‌طور فزاینده‌ای در پویایی‌های امنیتی این مناطق مداخله کنند یا با آن ادغام شوند. مانند این‌که رقابت میان ایران و اسرائیل به دریای سرخ گسترش یابد، سیاست خارجی فعال‌تر کشورهای خلیج فارس در شاخ آفریقا و سواحل دریای سرخ رخ دهد (مانند حضور نظامی امارات در یمن، سقطری، عصب (اریتره))، نفوذ عربستان سعودی در یمن و سودان افزایش یابد، گسترش حضور نظامی ترکیه در لیبی (دولت طرابلس) و استقرار نیروی دریایی این کشور در شرق مدیترانه اتفاق افتد و همچنین عملیات نفوذ بیشتر محور مصر- امارات- عربستان در لیبی، سودان و در غزه (سیاست‌های بازسازی پس از جنگ) رخ دهد.

دخالت در پیرامون به این معنی است که مناطق غیر غرب آسیا و شمال آفریقا در حال تبدیل شدن به لایه‌های فعال معماری امنیتی غرب آسیا و شمال آفریقا هستند. زیرا از یک‌سو، دریای سرخ اکنون یک فضای امنیتی منسجم است که کشورهای مصر، غزه، اسرائیل، عربستان سعودی، یمن، اریتره، سودان، جیبوتی و سومالی را حول مسائلی مانند جریان انرژی، مسیرهای کشتیرانی، پایگاه‌های نظامی، شبکه‌های قبیله‌ای، جنبش‌های اسلام‌گرا، نیروهای دریایی خارجی (ایالات متحده، چین، فرانسه، ایتالیا) به هم متصل می‌کند. از سوی دیگر، شاخ آفریقا نظامی شده است؛ به‌دلیل؛ بنادر امارات متحده عربی در عصب و بربر، «پایگاه ترکیه در سومالی» (Daily Sabah, ۲۰۲۵)، «پایگاه چین در جیبوتی» (Al Jazeera, ۲۰۱۷)، «پایگاه‌های ایالات متحده و فرانسه در این منطقه» (Milliken, ۲۰۲۵)، «نظارت اطلاعاتی اسرائیل در اریتره و سودان» (Benari, ۲۰۱۲ and Al Asaad, ۲۰۲۵). از این‌رو، این منطقه اکنون آینه‌ای استراتژیک از رقابت‌های غرب آسیا و شمال آفریقا است که در آینده افزایش نیز خواهد یافت. ازجمله، مکانیسم‌های این مداخله و رقابت شامل:

۱- سرمایه‌گذاری‌ها در بنادر آفریقایی از سوی بازیگران غرب آسیا و شمال آفریقا به‌منظور به‌دست آوردن مراکز لجستیکی، سایت‌های اطلاعاتی، دسترسی نظامی، کنترل گلوگاه (باب‌المندب، خلیج عدن) است. این امر به کشورهای منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا، اهرم استراتژیک بر منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا می‌دهد. واکنش سایر قدرت‌های غرب آسیا و شمال آفریقا، مانند انحصار تقریباً کامل بنادر خلیج عدن توسط امارات متحده عربی، الحاق بالفعل جزیره سقطری یمن و استراتژی جدید عربستان سعودی در دریای سرخ، باعث ایجاد «ثقل» برای پایگاه‌ها، نفوذ و اتحادها در اطراف دریای سرخ و شرق آفریقا شده است. تأسیسات نظامی خارجی متعددی (ایالات متحده، فرانسه، چین، ترکیه و روسیه) اکنون در جیبوتی، خلیج عدن و سودان وجود دارند. شمال آفریقا، به‌ویژه مصر، نیز به‌دلیل وابستگی دریایی به کانال سوئز و ترس از گسترش بی‌ثباتی به غرب از شام و دریای سرخ، مستقیماً درگیر است.

۲. کشورهای غرب آسیا و شمال آفریقا از گروه‌های سیاسی و شبکه‌های نیابتی در کشورهای لیبی، سودان، سومالی، اتیوپی و اریتره حمایت می‌کنند. این حمایت‌ها می‌تواند بر بحران‌های غرب آسیا و شمال آفریقا تأثیر گذارد. حمایت غرب آسیا و شمال آفریقا از گروه‌های سیاسی و شبکه‌های نیابتی در لیبی، سودان، سومالی، اتیوپی و اریتره تمایل دارد رقابت‌های منطقه‌ای غرب آسیا و شمال آفریقا را به آفریقا «صادر» کند و سپس بی‌ثباتی، قطبی‌شدن و معضلات امنیتی جدیدی را دوباره به خود غرب آسیا و شمال آفریقا بازگرداند.

این حلقه بازخورد بر درگیری‌ها، محاسبات امنیتی رژیم و توازن قدرت در زیرمجموعه دریای سرخ و شاخ آفریقا و غرب آسیا و شمال آفریقا گسترده‌تر تأثیر می‌گذارد. حمایت از جناح‌های مسلح و دست‌نشانده‌های سیاسی در این کشورها، رقابت‌های درون غرب آسیا و شمال آفریقا (مثلاً عربستان-امارات در مقابل قطر-ترکیه، یا رقابت کشورهای خلیج فارس-جمهوری اسلامی ایران) را به عرصه‌های آفریقایی منتقل می‌کند و زنجیره‌های نیابتی گسترده‌ای ایجاد می‌کند که طرابلس، خارطوم، موگادیشو، آدیس آبابا و اسمره را به بحران‌های یمن، سوریه و خلیج فارس متصل می‌کند. هنگامی که این شبکه‌ها ایجاد شوند، تشدید تنش در لیبی، سودان یا شاخ آفریقا می‌تواند باعث اقدامات متقابل از سوی پایتخت‌های رقیب غرب آسیا و شمال آفریقا شود، قطبی‌شدن را تعمیق بخشد و تلاش‌های کاهش تنش در سراسر منطقه را پیچیده کند.

۳- سومین ابزار مداخله، عملیات امنیت دریایی است. پس از ۷ اکتبر، «ایالات متحده، بریتانیا، فرانسه و ایتالیا عملیات دریایی ضدحوادثی را گسترش دادند (Wilson Center, ۲۰۲۴). «موضع دفاعی اسرائیل و فعالیت‌های اطلاعاتی منطقه‌ای اسرائیل در پی تهدیدات حوثی‌ها شدت گرفته است» (Fabian, ۲۰۲۳) و «جمهوری اسلامی ایران ناوچه البرز را در اواخر دسامبر ۲۰۲۳، اندکی پس از ۷ اکتبر، به دریای سرخ اعزام کرد و حضور آن را در میان حملات حوثی‌ها اعلام کرد، در حالی که تحلیلگران نقش آن را شامل جمع‌آوری اطلاعات برای حمایت از هدف‌گیری حوثی‌ها ارزیابی می‌کنند» (The Times of Israel, ۲۰۲۴). این هندسه استراتژیک در حال گسترش به این معنی است که شاخ آفریقا و شمال‌شرق آفریقا دیگر صرفاً همسایه نیستند، بلکه به مناطق فعال رقابت تبدیل شده‌اند، زیرا بازیگران منطقه‌ای یعنی اسرائیل، ترکیه، امارات و ایران، به دنبال نفوذ در جزایر، بنادر و کریدورهای ترانزیتی کلیدی هستند؛ بنابراین، مناطق پیرامونی به جای ضربه‌گیر، به امتداد مجموعه امنیتی غرب آسیا و شمال آفریقا تبدیل می‌شوند: بی‌ثباتی، جریان تسلیحات و چندپارگی سیاسی در شرق آفریقا اکنون به محاسبات امنیتی مدیترانه و غرب آسیا و شمال آفریقا بازمی‌گردد و جدایی یا مدیریت مستقل را برای بازیگران محلی به طور فزاینده‌ای غیرممکن می‌کند. دخالت منطقه‌ای و پیرامونی اکنون به معنای گسترش منافع، رقابت‌ها و مداخلات استراتژیک بازیگران غرب آسیا و شمال آفریقا (و حامیان جهانی آن‌ها) در جغرافیای مجاور آفریقا است که منجر به یک محیط امنیتی «غرب آسیا و شمال آفریقا بزرگ‌تر» به شدت به هم پیوسته و بی‌ثبات می‌شود. به طور کلی، حضور قدرت‌های رقیب در منطقه از زمان حمله ۷ اکتبر تشدید شده است، زیرا اسرائیل و شرکای آن به دنبال جلوگیری از تهدید مسیرهای کشتیرانی و انرژی جهانی توسط بازیگران متخاصم یا حمایت از شبه‌نظامیان ضداسرائیلی هستند.

نتیجه‌گیری

این مقاله نشان داد که تحولات پس از ۷ اکتبر و به‌ویژه جنگ ۱۲ روزه اسرائیل علیه ایران، به بازآرایی معنادار پویایی‌های امنیتی در غرب آسیا و شمال آفریقا انجامیده است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که این تحولات، نخست، از سطح استقلال مجموعه امنیتی منطقه‌ای غرب آسیا و شمال آفریقا کاسته و با افزایش مداخله و حمایت مستقیم ایالات متحده از اسرائیل، نفوذ قدرت فرمانطقه‌ای را در این مجموعه امنیتی تشدید کرده است. از این منظر، نظم امنیتی منطقه بیش از گذشته در معرض برون‌افکنی ترجیحات و ملاحظات امنیتی واشنگتن و هم‌پیمانان آن قرار گرفته و بخشی از ظرفیت خودتنظیمی بومی آن تضعیف شده است.

دوم، مقاله نشان داد که در پی این تحولات، الگوی حضور اسرائیل در محیط پیرامونی دریای سرخ و شاخ آفریقا دچار بازتعریف شده است. اگرچه اسرائیل پیش از این نیز در برخی سواحل، بنادر و جزایر این حوزه حضور امنیتی و اطلاعاتی داشت، اما این حضور پس از جنگ ۱۲ روزه کارکردی متفاوت یافته و از یک حضور مکمل به بخشی مهم‌تر از راهبرد جبرانی آن برای ایجاد عمق راهبردی دریایی، ارتقای آگاهی موقعیتی، و کاهش آسیب‌پذیری در برابر فشارهای ناشی از ایران و بازیگران همسو با آن تبدیل شده است. در

این معنا، دریای سرخ و شاخ آفریقا برای اسرائیل صرفاً یک پیرامون جغرافیایی نیست، بلکه به تدریج به یکی از عرصه‌های پیوندخورده با مدیریت تهدید در مجموعه امنیتی غرب آسیا و شمال آفریقا تبدیل می‌شود.

سوم، یافته‌ها مؤید آن است که تشدید این روند، شاخ آفریقا و حاشیه دریای سرخ را بیش‌ازپیش به عرصه رقابت میان بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای تبدیل می‌کند. گسترش حضور اسرائیل در این پهنه، در کنار حضور و منافع دیگر بازیگران مانند ایران، ترکیه، امارات، عربستان سعودی و نیز مداخلات قدرت‌های بزرگ، می‌تواند به تشدید رقابت‌های ژئوپلیتیکی، افزایش خطر سرایت منازعات و تقویت درهم‌تنیدگی امنیتی میان غرب آسیا، دریای سرخ و شاخ آفریقا بینجامد. بر این اساس، این حوزه دیگر صرفاً یک پیوست پیرامونی نیست، بلکه در حال تبدیل شدن به یکی از کانون‌های اثرگذار بر معادلات امنیتی گسترده‌تر منطقه است.

بر پایه این یافته‌ها، فرضیه‌های اولیه مقاله نیز تأیید می‌شوند: نخست، کاهش استقلال مجموعه امنیتی منطقه‌ای و افزایش وابستگی آن به مداخله ایالات متحده؛ دوم، گسترش دریایی - استراتژیک اسرائیل به زیرمجموعه‌های دریای سرخ و شاخ آفریقا؛ و سوم، تبدیل این حوزه به عرصه‌ای برای رقابت و مناقشه میان بازیگران متعدد. به این ترتیب، مقاله استدلال می‌کند که تحولات پس از ۷ اکتبر و جنگ ۱۲ روزه، نه فقط به تغییر در موازنه قوا، بلکه به بازتعریف پیوندهای امنیتی میان خرده‌مجموعه‌های پیرامونی و هسته اصلی غرب آسیا و شمال آفریقا منجر شده است.

از نظر نظری، مقاله نشان می‌دهد که در شرایط تشدید مداخله قدرت‌های فرامنطقه‌ای و و برجسته شدن تهدیدات برخاسته از زیرحوزه‌های پیرامونی، می‌توان با قرائتی توسعه‌یافته از نظریه مجموعه امنیتی منطقه‌ای، فرآیند کاهش استقلال منطقه‌ای، بازآرایی پیوندهای امنیتی پیرامونی و برجسته شدن نقش بازیگرانی با ظرفیت مسدودکنندگی ساختاری را بهتر توضیح داد. از این منظر، مطالعه حاضر بر آن است که تحولات اخیر صرفاً به معنای جابه‌جایی در شدت رقابت‌ها نیست، بلکه نشان‌دهنده نوعی بازترکیب فضایی - راهبردی در امنیت منطقه‌ای است که در آن، دریای سرخ و شاخ آفریقا بیش از گذشته در محاسبات امنیتی غرب آسیا و شمال آفریقا ادغام می‌شوند. در سطح پژوهشی نیز، این نتیجه راه را برای مطالعات بعدی درباره سازوکارهای نفوذ فرامنطقه‌ای، کارکرد بازیگران مسدودکننده، و پیوند امنیتی میان غرب آسیا، دریای سرخ و شاخ آفریقا هموار می‌کند.

Reference

- Ali, N., & Weinbaum, M. G. (2025). Pakistan's strategic defense pact with Saudi Arabia: A new security architecture in the wider Middle East. Middle East Institute.
<https://mei.edu/publication/pakistans-strategic-defense-pact-saudi-arabia-new-security-architecture-wider-middle/>
- Abubakr, B. (2025). The Abraham Accords and Sudan's global counterrevolution. Middle East Research and Information Project.
<https://www.merip.org/2025/10/the-abraham-accords-and-sudans-global-counterrevolution>
- Assahifa. (2026). Israel announces military action plan with Morocco. Assahifa.
<https://www.assahifa.com/english/morocco/israel-announces-military-action-plan-with-morocco>
- Al Jazeera. (2020). Israel, Morocco agree to normalise relations in US-brokered deal. Al Jazeera.
<https://www.aljazeera.com/news/2020/12/10/israel-morocco-agree-to-normalise-relations-in-us-brokered-deal>
- Al Jazeera. (2017). China to open first overseas military base in Djibouti. Al Jazeera.
<https://www.aljazeera.com/news/2017/7/12/china-to-open-first-overseas-military-base-in-djibouti>
- ACLED. (2025). Middle East overview: January 2025.
<https://acleddata.com/update/middle-east-overview-january-2025>
- Al Asaad, S. (2025). Israel views Sudan conflict through the lens of Red Sea strategy. Tehran Times.
<https://www.tehrantimes.com/news/519740/Israel-views-Sudan-conflict-through-the-lens-of-Red-Sea-strategy>
- Bereketeab, R. (2024). Consequences of the global war on terror in the Horn of Africa region [Preprint]. Advance.
<https://doi.org/10.31124/advance.171155039.91386533/v1>
- Bennett, A. (2010). Process tracing: A double-edged sword. In H. E. Brady & D. Collier (Eds.), Rethinking social inquiry: Diverse tools, shared standards, 2nd ed, 207–211. Rowman & Littlefield Publishers.
https://philsciarchive.pitt.edu/8872/1/Bennett_Chapter_in_Brady_and_Collier_Secod_Edition.pdf
- Buzan, B., & Waever, O. (2003). Regions and Powers: The Structure of International Security. Cambridge: Cambridge University Press.
- Buzan, B., & Wæver, O. (2003). Regions and powers: The structure of international security. Cambridge University Press.
- Benari, E. (2012). Report: Israel operating bases in Eritrea. Israel National News.
<https://www.israelnationalnews.com/news/163072>
- Business, D. (2026). Israel pushes India to recognize Somaliland. Israel Hayom.
<https://www.israelhayom.com/2026/01/07/israel-somaliland-recognition-netanyahu-modi-diplomatic-push>
- Benari, E. (2012). Report: Israel operating bases in Eritrea. Israel National News.
<https://www.israelnationalnews.com/news/163072>
- Cook, S. A. (2025). U.S. aid to Israel in four charts. Council on Foreign Relations
<https://www.cfr.org/article/us-aid-israel-four-charts>
- Cornwell, A., Hafezi, P., & Holland, S. (2025, June 12). Iran strikes back at Israel with missiles over Jerusalem, Tel Aviv. Reuters.
<https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-says-it-strikes-iran-amid-nuclear-tensions-2025-06-13/>

- Darwich, M. (2019). Great and regional powers in the Middle East: The evolution of role conceptions. Project on Middle East Political Science (POMEPS Studies 34: Shifting global politics and the Middle East).
- Defence Security Asia. (2026). Morocco's US\$18 billion F-۳۵ ambition signals a historic North Africa airpower shift. Defence Security Asia.
<https://defencesecurityasia.com/en/morocco-f35-stealth-fighter-us-deal-north-africa-airpower-shift>
- Dent, E. (2025). Israel-UAE defense cooperation grows under the Abraham Accords. The Washington Institute.
<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/israel-uae-defense-cooperation-grows-under-abraham-accords>
- Daily Sabah. (2025). TURKSOM military base trains Somali forces since 2017. Daily Sabah.
<https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/turksom-military-base-trains-somali-forces-since-2017>
- Elimam, A. & Alaaeldin, M. (2026). Israel, Lebanon agree to implement ceasefire, boosting hopes for Iran deal. Reuters.
<https://www.reuters.com/world/middle-east/hostilities-flare-iran-war-oil-jumps-with-talks-stalemate-2026-06-03/>
- El-Deeb, A. (2023). Israel's maritime security in the Red Sea: Historical competition and the new Houthi challenge. The Yemen Review, Sana'a Center for Strategic Studies.
<https://sanaacenter.org/the-yemen-review/jan-feb-2023/19711>
- Ethio Review. (2025). Growing relations between Israel and Ethiopia: Between military deals, intelligence influence, and an eye on Egypt. Ethio Review.
<https://ethioreview.org/2025/05/growing-relations-between-israel-and-ethiopia-between-military-deals-intelligence-influence-and-an-eye-on-egypt>
- Elmasry, M. (2025). Will anyone stop Israel and the UAE sowing chaos across the region in ۲۰۲۶? Middle East Eye.
<https://www.middleeasteye.net/opinion/will-anyone-stop-israel-and-uae-sowing-chaosregion-2026>
- France 24. (2026, July 6). Hamas dissolves Gaza governing body, clearing way for technocratic committee.
<https://www.france24.com/en/middleeast/20260706hamasdissolvesgazagoverningbodyclearing-way-for-technocratic-committee>
- Fabian, E. (202۳). Israel beefs up defenses around Eilat following Houthi missile launches. The Times of Israel.
<https://www.timesofisrael.com/israel-beefs-up-defenses-around-eilat-following-houthi-missile-launches>
- Hassan, Z. (2025). By endorsing the U.S. Gaza plan, the UN Security Council elevates "rule by law" over rule of law. Carnegie Endowment for International Peace.
<https://carnegieendowment.org/research/2025/12/un-security-council-endorse-us-gaza-plan-international-law?lang=en>
- Hamdy, S. (2025). Israel's recognition of Somaliland: A geopolitical shift beyond the Horn of Africa. Politics and Society Institute (PSI).
<https://politicsociety.org/2025/12/29/israels-recognition-of-somaliland-a-geopolitical-shift-beyond-the-horn-of-africa/?lang=en>
- Horn Review Editorial. (2025). Israel recognized Somaliland: What could Ethiopia's next move be? Horn Review.
<https://hornreview.org/2025/12/27/israel-recognized-somaliland-what-could-ethiopias-next-move-be>

- Haggay Etkes (Bank of Israel) and Nizan Feldman (University of Haifa). (2024). The impact of Houthi attacks on international trade: Is Israel an exception? BANK OF ISRAEL Office of the Spokesperson and Economic Information.
<https://www.boi.org.il/media/2ywp2drb/the-impact-of-houthi-attacks-oninternationaltrade.pdf>
- Hanafi Ali, K. (2020). Implications of UAE-Israeli peace. Al-Ahram Weekly.
<https://english.ahram.org.eg/NewsAFCON2025/2025/378034.aspx>
- INTRAC, Simister, N., & Scholz, V. (2017). Process tracing. INTRAC.
<https://www.intrac.org/app/uploads/2024/12/Process-tracing.pdf>
- Ishfaq, S. (2023). Israel's strategic depth: History & the 2023 Gaza war. Paradigm Shift.
<https://www.paradigmshift.com.pk/strategic-depth>
- Kabandula, A., & Donelli, F. (2025). Drivers of influence of Saudi Arabia and the United Arab Emirates in East Africa: Evidence from Sudan. South African Journal of International Affairs, 31(4), 389–409.
<https://doi.org/10.1080/10220461.2025.2457061>
- Kabandula, A., & Donelli, F. (2025). Drivers of influence of Saudi Arabia and the United Arab Emirates in East Africa: Evidence from Sudan. South African Journal of International Affairs, 31(4), 389–409.
<https://doi.org/10.1080/10220461.2025.2457061>
- Kateb, A. (2025). The Abraham Accords after Gaza: A change of context. Carnegie Endowment for International Peace.
<https://carnegieendowment.org/research/2025/04/the-abraham-accords-after-gaza-a-change-of-context?lang=en>
- Kurath, P. (2025). F-۳۵ politics in a changing Middle East: The U.S.–Saudi deal and the future of Israel's air superiority. Manara Magazine.
<https://manaramagazine.org/2025/12/the-us-saudi-deal-and-israel/>
- Lynch, M. (2025). America's Middle East: The ruination of a region. Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/oso/9780197827857.001.0001>
- Lubotzky, A. (2024). Africa and the war in Gaza: Analyzing Israel's current standing and future prospects in Africa (Policy Analysis). University of Houston, Institute for National Security Studies (INSS).
<https://www.inss.org.il/wp-content/uploads/2024/07/Asher-Lubotzky.pdf>
- Lynch, M. (2024). America's Middle East: The ruination of a region. Columbia University Press.
- Lamoulou, D. (2025). Israeli military bases in the Horn of Africa: Strategy of influence and redrawing power balances in the Red Sea. The Shaf center for future studies and crisis analysis (Middle East and Africa), African Studies Unit.
<https://shafcenter.org/en/israeli-military-bases-in-the-horn-of-africa-strategy-of-influence-and-redrawing-power-balances-in-the-red-sea>
- Mahoney, J. (2012). The logic of process tracing tests in the social sciences. Sociological Methods & Research, 41(4), 570–۵۹۷.
<https://doi.org/10.1177/0049124112437709>
- Mearsheimer, J. J. (2001). The Tragedy of Great Power Politics. New York, NY: W. W. Norton & Company.
- Mills, A., Choukeir, J., & Elimam, A. (2025). Israel targets Hamas leadership in military strikes on Qatar, officials say. Reuters.
<https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-targets-hamas-leadership-military-strikes-qatar-officials-say-2025-09-09/>
- Milliken, E. (2025). Djibouti is the next arena for US-China competition in the Red Sea. Atlantic Council.

<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/djibouti-is-the-next-arena-for-us-china-competition-in-the-red-sea>

- Nourmohammadi, M. & Afrasiaban, V. (2025). The Role of Social Cohesion in Shaping the Geopolitical Capacity of Ansarallah and Its Identity–Security Implications for Yemen. *Geography and Regional Planning*, 15 (4), 616–638.
<https://doi.org/10.22034/jgeoq.2025.554861.4350>
- Nourmohammadi, M., & Afrasiaban, V. (2025). The role of social cohesion in shaping the geopolitical capacity of Ansarallah and its identity–security implications for Yemen. *Geography and Regional Planning*, 15(4), 616–638.
- North Africa Post. (2025). Israel-Iran unprecedented escalation: Where does Algeria stand? North Africa Post.
<https://northafricapost.com/87942israeliranunprecedentedescalationwheredoesalgeriastand.html>
- Perets, S. (2025). WATCH: Israel, US complete five-day joint maritime exercise 'Intrinsic Defender'. The Jerusalem Post.
<https://www.jpost.com/israel-news/defense-news/article-880072>
- Ricks, J. I., & Liu, A. H. (2018). Process-tracing research designs: A practical guide. *PS: Political Science & Politics*, 51(4), 842–846.
<https://doi.org/10.1017/S1049096518000975>
- Sachs, N. (2019). Iran's revolution, 40 years on: Israel's reverse periphery doctrine. Brookings Institution.
<https://www.brookings.edu/articles/irans-revolution-40yearsonisraelsreverseperipherydoctrine>
- The International Institute for Strategic Studies. (2024). Middle East and North Africa. In *Armed conflict survey 2024* (Vol. 10). Taylor & Francis.
- The African Realist. (2025). Israel's Somaliland bet: A symbolic win with strategic implications. *Eritrea Focus*.
<https://eritrea-focus.org/israels-somaliland-bet-a-symbolic-win-with-strategic-implications>
- The Cradle. (2021). US, Israel, UAE and Bahrain hold joint naval drills. The Cradle.
<https://thecradle.co/articles/us-israel-uae-and-bahrain-hold-joint-naval-drills>
- The Times of Israel. (2024). Iranian warship enters Red Sea amid ongoing Houthi attacks on merchant shipping. The Times of Israel.
<https://www.timesofisrael.com/iranian-warship-enters-red-sea-amid-ongoing-houthi-attacks-on-merchant-shipping>
- Villar, X. (2025). A strategic rapprochement: Algeria and Iran's diplomatic alliance. *Tehran Times*.
<https://www.tehrantimes.com/news/511625/A-strategic-rapprochement-Algeria-and-Iran-s-diplomatic-alliance>
- Waltz, K. N. (1979). *Theory of International Politics*. McGraw-Hill.
- Watan. (2025). Unseen ties: The secret diplomacy between Tunisia and Israel in the 1990s. *Watan*.
<https://www.watanserb.com/en/2025/01/12/unseen-ties-the-secret-diplomacy-between-tunisia-and-israel-in-the-1990s>
- Wilson Center. (2024). Timeline: Houthi attacks. Wilson Center.
<https://www.wilsoncenter.org/article/timeline-houthi-attacks>
- Yarom, A. (2025). Gateways to the Red Sea: The case for Israel–Somaliland normalization. Atlantic Council, MENASource.
<https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/gateways-to-the-red-sea-the-case-for-israel-somaliland-normalization>

